

Винник Наталія Миколаївна
аспірант кафедри дошкільної та початкової освіти
Черкаський національний університет ім.Б.Хмельницького, м.Черкаси, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ФОРМУВАННІ ГОТОВНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДО СПОРТИВНО-ОЗДОРОВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СЕРЕДНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

У статті представлено особливості використання інтерактивних технологій при формуванні готовності вчителів фізичного виховання до спортивно-оздоровчої діяльності у середніх навчальних закладах. Представлено різноманітні методики інтерактивного навчання які можуть використовуватися на різних етапах навчального процесу, проаналізовано їх результативність у контексті навчального процесу майбутніх учителів фізичного виховання. З'ясовано, що реалізація інтерактивних методів навчання у ВНЗ сприяє розвитку мотивації до набуття професіоналізму у спортивно-оздоровчій діяльності, набуття педагогічних компетенцій, що необхідно у роботі вчителя фізичного виховання.

Ключові слова: компетентність, спортивно-оздоровча діяльність, інтерактивні методи, методологія, готовність, технологія.

Вступ. Проведене нами дослідження формування готовності вчителів фізичного виховання до спортивно-оздоровчої діяльності у середніх навчальних закладах спонукає до пошуку методів, що сприяли якісній підготовці та полегшували даний процес.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі наголошено на провідній ролі інтерактивних технологій у навчальному процесі, що стимулює професійний та особистісний розвиток вчителя. Поняття «технологія навчання» представлено у дослідженнях (М.Олешков [2], Г.Селевко [4], Н.Тверезовська [5] та ін.), де розглядається, як, сукупність, послідовність реалізації педагогічних методів та прийомів, що дозволяють надати конкретно-педагогічному явищу задані раніше властивості та якості.

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження є з'ясування особливостей використання інтерактивних технологій у формуванні готовності вчителів фізичного виховання до спортивно-оздоровчої діяльності у середніх навчальних закладах. Завдання вбачається у аналізі продуктивності використання вищезгаданих технологій у контексті навчального процесу.

Виклад основного матеріалу. Педагогічна технологія це – «сукупність психолого-педагогічних настанов, які визначають спеціальний підхід і композицію форм, методів, способів, прийомів, засобів (схем, діаграм тощо) у навчально-виховному процесі» [5, с.44]. Педагогічні технології «галузь педагогіки, зосереджена на вивченні взаємодії учасників педагогічного процесу і розробленні інструментарію з метою її оптимізації» [4, с.48]. За визначенням ЮНЕСКО, «педагогічна технологія — це системний метод створення, застосування і визначення всього процесу викладання і засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів і їхніх взаємодій, що мають своїм завданням оптимізацію форм освіти» [7, с.45]. В.Сластенін твердить, що «педагогічна технологія» – це впорядкована сукупність дій, операцій і процедур, які інструментально забезпечують досягнення прогнозованого результату в умовах, що змінюються освітнього процесу [7]. О.Пехота педагогічну технологію визначає як: «систему раціональних способів

досягнення поставленої мети, наукову організацію навчально-виховного процесу, що визначає найбільш раціональні та ефективні способи досягнення кінцевих освітньо-культурних цілей» [4, с.21].

Інтерактивне навчання – це навчання, яке відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учасників навчального процесу. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці), де і учень і вчитель є рівноправними суб'єктами навчального процесу, розуміють, що вони роблять, рефлексують з приводу того, що вони знають, вміють здійснювати. Безпосередньо, сама організація інтерактивного навчання передбачає моделювання різноманітних життєвих ситуацій, спільне вирішення проблем на основі аналізу обставин та відповідної ситуації, використання рольових ігор [5].

О. Пометун стверджує, що «суть інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учнів, таке співнавчання, взаємонавчання під час якого учень, і вчитель є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання» [4, с.9]. Інтерактивні методи за переконанням дослідниці дозволяють: «зробити засвоєння знань більш доступним; формулювати власну думку, правильно її виражати, доводити свою точку зору, аргументувати й дискутувати; навчитись слухати іншу людину, поважати альтернативну думку; моделювати різні соціальні ситуації, збагачувати власний соціальний досвід шляхом включення в різні життєві ситуації і переживати їх; вчитись будувати конструктивні відносини в групі, визначати своє місце в ній, уникати конфліктів, розв'язувати їх, шукати компроміси, прагнути до діалогу; тощо» [5, с.7]. Таким чином, інтерактивне навчання є діалоговим навчанням в ході якого здійснюється взаємодія викладача і учня.

А.Гін стверджує, що інтерактивність передбачає діалогічність, висвітлення та аналіз кожної проблеми під різним кутом зору, відмову від стереотипу та шаблону (множинність логіки); наявність «незавершеності» як природної властивості пізнання; зміну традиційної активності педагога активністю студентів, спрямування їх до самостійності, формування навичок роботи з науково педагогічною літературою; взаємодії мікрогрупи [5, с.30]. І. Дичківська технологію

інтерактивного навчання визначає як сукупність способів цілеспрямованої посиленої міжсуб'єктивної взаємодії педагога та учнів, послідовна реалізація яких створює оптимальні умови для їх розвитку. Вчена стверджує, що ключовим поняттям яке визначає сенс інтерактивних методів, є «взаємодія» як безпосередня міжособистісна комунікація, найважливішою особливістю якої є вміння особистості приймати роль іншого, розуміти сприйняття себе партнером по спілкуванню, і відповідно інтерпретувати ситуацію і конструювати власні дії [5]. Таким чином, використання інтерактивних методів у педагогічному процесі спонукає викладача та студента до творчості, професійного та особистісного зростання. Використання інтерактивних методів зобов'язує вчителя визначати власні педагогічні можливості, рефлексувати свою педагогічну майстерність тощо.

У науковій літературі визначено основні принципи інтерактивного навчання як : свобода вибору, право вибору діяльності; принцип відкритості у висловлюванні почуттів; принцип діяльності – навчання через досвід шляхом апробації набутих умінь та навичок; зворотній зв'язок – контроль процесу набуття знань, умінь та навичок за допомогою отримання інформації [5].

Методики інтерактивного навчання можуть використовуватися на різних етапах навчального процесу. На першому етапі відбувається первинне оволодіння знаннями де нами використовується проблемна лекція, міні лекція, евристична бесіда, навчальна дискусія, дебати тощо. На наступному відбувається контроль знань, умінь та навичок із спортивно оздоровчої діяльності, де використано анкетування та тестування. На третьому етапі формування готовності вчителів фізичного виховання до спортивно-оздоровчої діяльності у середніх навчальних закладах використано модельоване навчання, ігрові та неігрові методи.

Спираючись на вищевказане нами було впроваджено в спецкурс «Організація спортивно-оздоровчої діяльності у середніх навчальних закладах» інтерактивні методи навчання. Критеріями відбору інтерактивних методів формування готовності вчителів фізичного виховання до спортивно-оздоровчої діяльності у середніх навчальних закладах є:

- співвіднесеність методів із метою формування готовності вчителів фізичного виховання до спортивно-оздоровчої діяльності;
- співвіднесеність із концептуальними засадами компетентнісного особистісного та діяльнісного підходів;
- співвіднесеність із принципами дидактики;
- співвіднесеність із інтелектуальними можливостями студентів;
- співвіднесеність із навчальними планами;
- співвіднесеність із можливостями викладачів, що задіяні у процесі формування готовності вчителів фізичного виховання до спортивно-оздоровчої діяльності у середніх навчальних закладах;
- співвіднесеність із вимогами керівництва ВНЗ.

Застосовні нами інтерактивні методи поділено на : пізнавальні (студент докорінно вивчає проблему спортивно-оздоровчої діяльності у середніх навчальних закладах); творчі (студент здійснює навчається у атмосфері творчості та невимушеності); практичні (студент може апробувати вміння та навички за до-

помогою ігрового моделювання) [5].

Застосування інтерактивних методів навчання в контексті формування готовності вчителів фізичного виховання до спортивно-оздоровчої діяльності у середніх навчальних закладах дає можливість відтворення проблемної ситуації, що дозволяє апробувати у штучно створених умовах вже набутий досвід. Як зазначалося вище метою нашої діяльності є навчання студента критично та творчо підходити до виконання професійної діяльності тому обрані нами методи покликані актуалізувати професійний інтерес. Серед таких методів «круглий стіл», «мозковий штурм», «аналіз конкретних ситуацій» та ін..

У контексті нашого дослідження вагомим є «круглий стіл» - це метод активного навчання, що дозволяє закріпити отримані раніше знання, заповнити відсутню інформацію, сформувати вміння вирішувати проблеми, зміцнити позиції, навчити культурі ведення дискусії. Характерною рисою такого методу є поєднання тематичної дискусії з груповою роботою.

Цікавим та продуктивним є застосування методу «аналізу конкретних ситуацій» як : ситуація випадок, що пропонується викладачем для демонстрації теоретичного матеріалу. Ситуація вноситься на обговорення та пропонуватися вже існуючі шляхи її вирішення, що надалі піддаються педагогічному аналізу. Ситуація-вправа де студентам пропонується виділити із запропонованої ситуації важливі моменти які сприяють конструктивному її вирішенню [6].

Метод інциденту та аналізу конкретних ситуацій є ефективним у контексті розвитку у майбутніх вчителів фізичного виховання педагогічного мислення, оволодіння навичками вирішення проблеми, подолання остраху помилки тощо. Аналіз конкретної ситуації пов'язаний з творчим вирішенням проблеми адже кожна ситуація є неповторною як і прийняте рішення.

Мозковий штурм як метод інтерактивного навчання сприяє вирішенню проблем на основі стимулювання творчої активності, при якому учасникам обговорення пропонують висловлювати якомога більшу кількість варіантів рішень. Як приклад наведемо ситуацію «На занятті із фізичного виховання один із учнів відмовляється виконувати вправи та підбурює клас не слухати вчителя. Які ваші дії?» Від студентів вимагається надати відповіді та прокоментувати відповіді колег. Далі із загального числа висловлених ідей відбирають найбільш вдалі, які можуть бути використані на практиці [2].

У контексті нашого дослідження дискусія є елементом пізнавальної діяльності під час якої суб'єкти освітнього процесу обмінюються своїми думками, ідеями з питання спортивно-оздоровчої діяльності у середніх навчальних закладах. Дискусія використовується при проведенні проблемних навчальних конференцій, симпозіумів, в обговоренні проблем, що мають комплексний характер.

Під час дискусії формуються наступні компетенції: комунікативні (вміння спілкуватися з колегами та учнями, формулювати і задавати питання, відстоювати свою точку зору, повагу тощо); здатності до аналізу і синтезу, брати на себе відповідальність, виявляти проблеми і вирішувати їх, навички соціального спілкування та ін [4].

Педагогічна суть ділової гри: активізувати мис-

лення студентів; підвищити самостійність майбутнього фахівця; привнести дух творчості в навчання; наблизити навчання до професійної діяльності; підготувати студента до професійної практичної діяльності. Гра – це імітаційна модель навчальної діяльності студентів, що відтворюється в умовах, максимально наближених до дійсності. Мета гри – поглибити та розширити діапазон знань студентів, формувати діловий стиль спілкування у практично-професійній діяльності [7].

Так у «рольовій грі» студент має можливість програти проблемні ситуації які можуть стати проблемними у професійній діяльності. Прикладом може слугувати ситуація «На перерві». Перед заняттям фізичною культурою на перерві учні починають конфліктувати та битися, на галас приходить директор школи. Які ваші дії? У такій грі студент може випробувати власні поведінкові реакції тощо. В «діловій грі» студенту надається можливість навчитися взаємодіяти у діловій ситуації як: «Виступ перед педагогічним колективом», «Взаємодія з батьками учнів, що систематично не відвідують заняття» тощо. Інтерактивні ігри дозволяють зацікавити студента та надають йому можливість виявити власні професійні сторони, відчувати прогалини у педагогічній майстерності.

У спецкурсі застосовано проблемні лекції, лекції дискусії, що дозволило підвищити цікавість студентів до матеріалу спецкурсу. Інтерактивні лекції можуть бути використані на різних формування готовності майбутніх вчителів фізичного виховання до спортивно-оздоровчої діяльності у середніх навчальних закладах: під час первинного оволодіння знаннями, закріплення, удосконалення, формування вмінь та навичок. Метод проблемного викладу навчального матеріалу полягає у формулюванні педагогом проблеми та надання способу розв'язання поставленого завдання. Таким чином студенти долучаються до наукового пошуку, що підвищує їх цікавість до проблеми та набуття професіоналізму [6].

Академічна лекція має великі педагогічні можливості у формуванні готовності вчителів фізичного виховання до спортивно-оздоровчої діяльності у середніх навчальних закладах. Така лекція презентує теоретичну частину курсу та вирізняється конкретизацією предмету із застосуванням аналітичного та проблемного методів. Лекція-дискусія відрізняється від академічної тим, що викладач організовує вільний обмін думками. Дискусія вимагає постійного підтримання цікавості та взаємодії між студентами. Формування готовності вчителів фізичного виховання до спортивно-оздоровчої діяльності у середніх навчальних закладах неможливе без лекції-дискусії, обмін думками між студентами стосовно лекційних тем, що є індикатором засвоєння інформації.

Міні-лекція спрямована на більш ефективне засвоєння теоретичного матеріалу та набуття студентами практичних навичок. По завершенню лекції відбувається виконання самостійної роботи де надалі студент має змогу самостійно оцінити засвоєний матеріал. Цитування під час лекцій є вагомим адже вирази можуть влучно й ефективно підкреслити ключову ідею та впливати на краще запам'ятовування матеріалу [6].

Важливим у контексті формування готовності вчителів фізичного виховання до спортивно-оздоровчої

діяльності у середніх навчальних закладах є семінар-дискусія якій проведено в таких варіантах: учасники працюють в діадах, невеликими групами або цілою групою. Дискусія може відбуватися між викладачем та студентами та між самими студентами, що сприяє формуванню педагогічних вмінь: триматися перед аудиторією, вміти швидко та коректно відповідати на поставлені запитання, відстоювати власну позицію тощо.

Самостійна робота полягала у підготовці і написанні рефератів, доповідей на задані або самостійно обрані теми; самостійний підбір і вивчення літературних джерел, робота із періодичним друком. Проведена творча, наукова робота як виконання курсових і дипломних робіт; підготовка до участі в науково-практичних конференціях; оформлення мультимедійних презентацій актуальної тематики, доповідей на семінарські заняття; розробка сценаріїв ділових ігор. Зауважимо, що для майбутніх викладачів фізичної культури вищевказані форми самостійної роботи є новими, зокрема: вирішення ситуаційних задач, рольові ігри; оформлення мультимедійних презентацій тощо [7].

Із студентами була проведена бесіда яка мала такі запитання. Які із видів пропонованих робіт викликали труднощі? Чи було відчуття дискомфорту при виконанні деяких завдань (як «рольова гра», «дебати»?). Бесіда дозволила виявити такі труднощі на шляху виконання самостійних завдань:

Навчально-професійні – студентами стверджується, що деякі теоретичні матеріали були складними для сприйняття, творчі завдання викликали труднощі через відсутність чітких вимог. Труднощі також викликали дебати та публічні презентації доповідей адже потрібно було відходити від стандартних вимог. Деякі студенти наголосили, що тільки після курсу замислилися про важливість професії вчителя та її труднощі [4].

Особистісні – студентами наголошено, що запропоновані завдання самостійної роботи були досить складними адже вимагали творчого підходу. Такі форми завдань як ділові та рольові ігри викликали труднощі через публічність та невизначеність завдань. Стверджували, що відчували себе ніяково адже презентуючи творчий матеріал боялися осуду.

Студентами також зазначено, що новітні форми роботи дозволили по іншому побачити фах вчителя та зрозуміти необхідність впровадження фізкультурно-оздоровчої діяльності у роботу середніх навчальних закладів. Створення викладачами атмосфери невимушеності та відкритості знівелювало критику колег, зумовило бажання пізнання, через відчуття успіху, відсутність остраху помилки та нерозуміння, бажання самопізнання тощо. Така атмосфера та використання інтерактивних методів сприяла зняттю тривожності, мотивувала до пізнання власної діяльності [5].

Висновки. Таким чином впровадження інноваційних методів освіти у формування готовності вчителів фізичного виховання до спортивно-оздоровчої діяльності у середніх навчальних закладах є ефективними. Методи навчання у ВНЗ іноді досі є застарілими та не вирізняються високою ефективністю у ракурсі підготовки вчителів фізичного виховання адже формалізовані та не підживлюють мотивацію

до професіоналізму. Реалізація інтерактивних методів навчання у ВНЗ сприяє розвитку мотивації до набуття професіоналізму у спортивно-оздоровчій діяльності, розвитку творчості у діяльності; розвитку відповідальності за професію, набуття педагогічних

компетенцій, що необхідно у роботі вчителя фізичного виховання. Активні методи навчання сприяють розкриттю внутрішнього світу вчителя, формуванню гуманістичних, демократичних цінностей, відкритість новому досвіду тощо.

Список використаної літератури

1. Краевский В.В. Общие основы педагогики [текст]: уч. для студ. высш. пед. уч. зав. /В.В.Краевский. – М.: Издательский центр «Академия», 2008. – 256 с.
2. Олешков М.Ю. Педагогическая технология: проблема классификации и реализации // Профессионально-педагогические технологии в теории и практике обучения: Сборник научных трудов. – Екатеринбург: РГППУ, 2005. – С.5-19
3. Ортинский В. Л. Педагогіка вищої школи. Види педагогічних технологій [Електронний ресурс] / В.Л.Ортинський. – Режим доступу: <http://pidruchniki.com/17190512/pedagogika/vidi_pedagogichnih_tehnologiy>
4. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.
5. Тверезовська Н.Т. Методологія педагогічного дослідження [текст]: навч. посіб / Н.Т.Тверезовська, В.К.Сидоренко. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 440 с.
6. Чепіль М. Педагогічні технології: навч. посіб. / М.Чепіль, Н.Дудник. – Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2009. – 244 с.
7. Шевців З.М. Основи соціально-педагогічної діяльності [Текст]: навч. посіб. / З.М.Шевців; [рец.: Р.В.Павелків, С.В.Лісова, М.М.Філоненко]. – К.: Центр учб. л-ри, 2012. – 246 с

Стаття надійшла до редакції 20.04.2016 р.
Рецензент: докт.пед.наук, проф. Євтух М.Б.

Винник Наталья

аспирант кафедри дошкільного і начального образования
Черкасский национальный университет им.Б.Хмельницкого
Черкасы, Украина

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ПРИ ФОРМИРОВАНИИ ГОТОВНОСТИ УЧИТЕЛЕЙ ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ В СПОРТИВНО-ОЗДОРОВИТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В СРЕДНИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ

В статье представлены особенности использования интерактивных технологий при формировании готовности учителей физического воспитания в спортивно-оздоровительной деятельности в средних учебных заведениях. Представлены разнообразные методики интерактивного обучения которые могут использоваться на различных этапах учебного процесса, проанализированы их результативность в контексте учебного процесса будущих учителей физического воспитания. Установлено, что реализация интерактивных методов обучения в вузе способствует развитию мотивации к получению профессионализма в спортивно-оздоровительной деятельности, приобретение педагогических компетенций, необходимо в работе учителя физического воспитания.

Ключевые слова: компетентность, спортивно-оздоровительная деятельность, интерактивные методы, методология, готовность, технология.

Vynnyk Natalia

Graduate Student
Preschool and Primary Education Department
Cherkasy National University named after Bohdan Khmelnytsky
Cherkasy, Ukraine

USING INTERACTIVE TECHNOLOGIES IN THE FORMATION OF READINESS OF TEACHERS OF PHYSICAL EDUCATION IN SPORTS AND RECREATIONAL ACTIVITIES OF SECONDARY EDUCATION ESTABLISHMENTS

The article presents the features of interactive technologies in the formation of readiness of teachers of physical education to sports and recreational activities in secondary schools. It presents a variety of interactive training techniques that can be used at different stages of the learning process, analyze their performance in the context of the learning process of future teachers of physical education. It has been established that the use of interactive teaching methods in the context of readiness classroom physical education to sports and recreational activities in secondary schools by allowing artificial reproduction problem situation to gain professional experience.

Key words: competence, fitness activities, interactive techniques, methodology, availability, technology.